

Cholajil 022

GÉNESIS

Capítulos 8:13 - 9:11

Kaqaq'is chi na ajil tz'aqat tatb'anel, ri qatijonik chupam ri wuj rech ri Génesis. Tajin kujchoman chirij ri qatijonik kanoq, jun tijonik ajchikaj chkij ri joj/k'uch xuquje' ri plomax ri xetaq b'i rumal ri Noé k'a chupam ri jukub'. Xqab'ij chi ri Noé xuya' ri ujuq'otaj che kilik ri chikop ri keropopik xa je' ri' xutaq b'i ri k'uch. Are k'u ri k'uch man xtzalij tä chi uloq chupam ri jukub', xuquje' xqab'ij chi man xtzalij tä chi uloq rumal aretaq xel b'ik xeb'uriq e k'ya ekaminaq taq awajib' xuquje' k'ya t'ij k'olik aretaq ak'owinoq chik ri q'eqa'l jab'; rumal chi are' wa' ri kutij ri k'uch; man xtzalij tä uloq, rumal chi aretaq k'ulmatajinoq wa' ronojel, k'o jun nimalaj wi'm chuch, xa je' ri' xuchomaj chi kub'an upam puwi' ronojel. Je' wa' xub'an che rumal chi ri k'uch are jun tz'il chikop. Are k'u ri plomax are jun ch'ajch'oj chikop xuquje' are' je' rilik wa' rumal ri Upixab' ri Ajawaxel choch aq'anoq.

Ri lal ajil tz'aqat tatb'anel, kanataj ri' chela chi ri Noé xeb'uk'am b'i awajib' xuquje' chikop ech'ajch'oj, xuquje' awajib', chikop ri man ech'ajch'oj taj chupam ri jukub'. Ri plomax are jun k'amal b'i tzij ri xuk'am uloq xuquje' jun tzilib'al re che ri Noé. Pa ukab' raqan ri plomax, ri Noé xuch'ob'o chi ri joron rech ri uq'atow tzij ri Ajawaxel elinoq chi b'i cho ri uwachulew rumal chi ri uxaq ri olivo xuk'utu chi ri chaqij ulew q'alaj chik. Xqab'ij chech alaq chi ri nimaq taq qastzij rech ri Upixab' ri Ajawaxel k'o uwach ruk' ri wuj rech ri Génesis. Ri Upixab' ri Ajawaxel kuk'ut chaqawach chi ri kojonel keb' uxe'l k'olik, ri k'ak' xuquje' ri q'el. *Je' ri' chi we k'o jun k'o ruk' ri Cristo, k'ak' winaq ri'; xak'ow ri' ri q'el taq jastaq; je' ri' chi ronojel b'anom k'ak' chik che (2 Cor. 5:17)* We k'o jun k'o ruk' ri Cristo, k'ak' winaq chi ri', te k'u ri' ri ch'ajch'oj xuquje' ri tz'il xaq ejunam ek'olik. Ri lal, ajil tz'aqat tatb'anel xuquje' ri in keb' qaxe'l k'olik. Ri ilom uwach rumal ri ti'j, ti'j ri', Are k'ut, aretaq kuk'am jun ri Cristo chupam ri ranima' kil chi jun mul uwach jun. Ri ilom uwach rumal ri Tioxlaj Uxlab'axel ajuxlab'axel ri'. Are ri Jesucristo xb'im wa' we tzij taq ri'. Kub'ij ri Pablo chqe chi chupam ri uti'ojilal man k'o tä utzil chupam; ri ub'anik utzil k'o pri are', xane' ri ub'anik man kakowin tä che. K'o jun nimalaj tijow chuq'ab' chikixo'l wa' we keb' xe'al ri/naturaleza xuquje' ri tijow chuq'ab' chikixo'l ri q'el xuquje' ri k'ak', are wa' ri karak'owsaj ri kojonel chupam ri uk'aslemal. Ri k'uch xel chupam jun uwachulew ri q'atom tzij puwi' xuquje' xuriq jun nimalaj wa'im chke taq ri winaq xuquje' awajib' ri esipojnoq rumal chi are wa' kayow uk'aslemal ri are'. Ri uk'werpeyil ri jun chikop ri sipojnoq ri ub'inam dinosario jun nimalaj wa'im che are'. Che are' je' jas ri kaka'n ri ojer che ri

kidios Baco kaka'n jun sib'alal wa kaqab'ij che kaka'n jun achaqrem. Xe'l b'ik xtzalij uloq man xaq tä jun xk'uji' wi. Ajil tz'aqat tatb'anel, are jun k'ub'al no'j wa' rech ri q'el qaxe'al/vieja naturaleza, Ri q'el qaxe'al are' je' jas ri k'uch; ri q'el qaxe'al sib'alaj k'o uloq'b'al uk'ux che jastaq rech ri uwachulew xuquje' chi qastzij sib'alaj jel karilo kakikot ruk'. Je' ri' ajil tz'aqat tatb'anel, wa' we k'uch ri' xel b'ik cho ri uwachulew xuquje' sib'alaj xk'uji' uloq'b'al uk'ux che. Are k'u ri plomax xel b'i cho ri uwachulew ri q'atom tzij puwi' are k'u ri are' man xuriq tä jun k'olib'al jawije' chi' kak'uji' wi, man xuriq jun jasech ri sib'alal utz tä ne' xrilo. Rimal k'u wa' xtzalij uloq chupam ri jukub'. Ri jukub' kuk'axwachij ri Cristo. K'o winaq kakib'ij kamik chi ri utz xuquje' ri etzelal kuya' kek'uji' xa pa jun k'olib'al. Xane' are ri Ajawaxel kab'inik, jas ri' ri utz xuquje' jas ri' etzelal. Rajawaxik kanata'j chqe chi ujk'o cho jun uwachulew re winaq ri q'atom chik tzij puwi'. Ujk'o cho ri uwachulew xane' man uj rech tä chi ri uwachulew, Rajawaxik kaqak'ut chuch ri ub'anik ri utzil, man xatä kaqab'ij itzel taq tzij che. Man xatä ke' qanima' chirij xane' ujk'o chpam rech keqach'ak ri maja' kekojonik, xuquje' keqak'am b'i ruk' ri Cristo. Ujk'o waral ajil tz'aqat tatb'anel, rech kaqatik ri Utzij ri Ajawaxel. Are wa' ri qapätan ri ujk'o cho ri uwachulew, ri k'o qak'aslemal che taq we q'ij kämik. Keb' oxib' q'ij kan wa', k'o jun xub'ij chi jun komon kojonelab' chi xkiya' jun reple'n jun achi chi kok che k'amal b'e rech ri ik'. Qila' k'ampe ¿Jas k'u lo upatan wa' we achi ri'? Qas saq xuquje' ku'l qak'ux uj chi ri Dios xuquje' ri angelib' tajin kakichajij ri' e are' ri aje' taq ch'umil xuquje' ri nik'yaj taq planetas chik. Ri Ajawaxel kuchajij Are' ronojel ri uwachulew. Ri rajawaxik kaqa'n uj are' la che chi kujok 'il che ri qachak ri yo'm paqaq'ab' chi cho ri uwachulew man te'tä kaqaya' kan chweq. Rajawaxik kaqaya' ub'ixik ri utzij ri Ajawaxel cho ronojel ri uwachulew. Are wa' ri nim ub'anik na. Ri plomax xuch'ob'o chi are wa' ri ub'anik ri uwachulew ri k'o wi, rimal la man xuriq tä uxlanem chila'. Xuwi' ri jukub' ajil tz'aqat, ri jukub' ri kuk'axwachij ri Cristo, ri kuya' uxlanem

Ya ampe alaq chqe chi kaqab'an jun k'otow chi'aj chela pa tukel la, ri kaya' la tzilib'al re chela. ¿Jas chi chikop ri lal? ¿Ri lal are jun k'uch, o are' lal jun plomax? Ri lal, k'o ri keb' xe'al uk' la/dos naturaleza, xane' ¿Jachin k'u lo chike ri tajin kab'an wi la ri k'aslemal la che taq we q'ij ri' kämik? ¿Akalaq'oj la ri jastaq rech ri Dios, o tajin kapachij la apanoq? Jas rixqab'ij, ri lal kaya' la ri' ritzilib'al re chela. Qak'isa' ampe ri usik'ixik ri cap. 8 rech ri wuj Génesis, qasak'ij ampe ri ver. 13, tek'uri' ri vers. 18-19:

13b....chaqij chik ri uwach ri ulew. Ri nab'e q'ij rech ri nab'e ik', ri Noe xutor ri uwi' ri barco xril k'ut chi chaqij chik ri uwach ri uwachulew....(Gén. 8:13b?)

Chujq'ax k'a ampe chupam ri vers. 18-19 qask'ij:

18 Xeb'el k'u uloq, ri Noé xuquje' ri ralk'wal, rix roqil xuquje' ri e ralib'. 19 Xeb'el uloq xuquje' konojel taq ri e awajib': Ri wakax, ri juyub'al awaj, chikop ri keropopik, xuquje' konojel ri awajib' ri kakijururej kib' cho ri ulew. (Gen. 8:18-19)

Kujtzijon k'u na chikij k'ak' taq jastaq chik, aretaq kaqak'is utzam ri qatijonik chi'. Ri Ajawaxel kub'an jun k'ulwachinik/pacto ruk' ri Noé. Kaya' k'u b'e che ri Noé kutij ti'j kämik, xuquje' ri Dios kuchib' ukojik ri q'atow tzij ruk' kamikal/pena de muerte. Aretaq xub'an wa' we k'ulwachinik ri Dios ruk' ri Noé ri', xub'an wa' kuk' ri komon taq ja kech winaq ri keriqtaj cho ri uwachulew che taq we q'ij kämik. Qila' k'a ampe kämik chi ri Noé kuwok jun porob'al xuquje' kuchi'j jun awaj ri kachaqirasixik; Je' wa' ri kub'ij vers. 20:

20 Are k'u ri Noé xuyak jun porob'al che ri Ajawaxel, puwi' k'u wa' we porob'al ri' xe'uporoj wi ch'ajch'oj taq awajib', chikop ri k'o kixik che tab'al toq'ob'. (Gen. 8:20)

Kaqil k'u waral jasche ri Noé xe'uk'am b'i ewuqub' ech'ajch'oj taq awajib', xa k'u e keb' ri man ech'ajch'oj taj. Kaqil k'u waral chi tajin k'u kuchi'j jun sipanik ri kaporoxik chke ri ech'ajch'oj taq awajib'. Ri vers. 21 xuquje' ri 22 che we cap. 8 rech ri Génesis, je' wa' kub'ij:

21 Aretaq k'u ri Ajawaxel, xuna' ri k'ok'alaj rixlab', xub'ij pa ri ranima': Pune' b'a ri winaq qas itzel ri uchomanik qas pa ralk'walal uloq, man kintzaq tä chik itzeltzij puwi' ri uwachulew xuquje' man kinsach tä chik kiwach ronojel ri awajib' jas ri nub'anom. 22 Jumpa q'ij b'a ri kak'uji' ri uwachulew, k'o tikonijik xuquje' k'o wachinik kab'anik, k'o b'a tew, k'o b'a q'aq', k'o b'a q'alaj, k'o b'a saq'ij, k'o b'a paq'ij, k'o b'a chaq'ab'. (Gen. 8: 21, 22)

Utz ne we kätz'ib'aj la wa' we ri', ajil tz'aqat tab'anel, jas usolixik kub'an ri Dios, ronojel winaq, jun solinik wa' ri man k'o tä b'anow tzij chupam. ¿Chomaj ampe la rij ri k'ajolal la/ri q'apojalil la? ¿A xk'uji' etzelal chupam ri anima' la o man xk'uji' taj? Chila' ampe la ri winaq ri xaq junam qak'iyik kuk'. K'o quk' ri kitroxil ri alab'om, altomab'. Sib'alaj nim rilik ri b'e ri eb'enaq wi. Ronojel ri retzelal ri ranima' ri achi chi itzel wi k'a pa ralk'walal uloq, xuquje' man k'o tä jub'iq che chi tajin tä ne' kutzir ri ranima'. Ri lal ajil tz'aqat tab'anel, qachomaj uj chi ri lal, ilom la ri' chi e keb' winaq kakik'yaq itzel taq tzij chb'il taq kib'; Xuquje' ri lal man tom tä la ri' chupam ri k'aslemal la itzel taq tzij ri sib'alaj k'ax kätatjik che ri tom la kanoq pataq ri aje' taq q'ij kanoq. Xane' je' ri', rumal ri ranima' ri achi, itzel

k'a pa ralk'walal uloq. Xub'ij uloq wa' ri Dios k'a ojer uloq, kaqil k'u kamik xuquje' chi qastzij.

K'o keb'linik chi aretaq xqaj ri q'eqal jab' ri ulew xtzalik. Je' ri' chi man tajin tä kujutin puwi' ri uk'ux. Ri uk'ux ri uj nek'al wi k'o jub'iq' uk'exb'alil cho ri uk'ux ri tajin kusutin wi. K'o jun jasech ri k'ulmatajinoq. Are wa' ri kakichomaj e k'ya chi rumal wa' ri Dios xub'ij chi kak'uji' na joq'otaj chi kel na uloq uwach ri uwach xuquje' ri joq'otaj chi kayak na uwach, ri q'aq' xuquje' ri tew, ri saq'ij xuquje' ri q'alaj. Kuya' taq ri q'ij junab', kuya' wa' ronojel ri jastaq ri' chaqe rumal chi ri uwachulew kasutinik. Jastane' jun trompo' ri kab'aq'otik, kaqab'ij che, chi man katak'i ta jikom aretaq kasutinik. Rumal k'u wa', k'o taq ri k'exb'alil chupam ri jun junab'.

Aretaq ri Noé xel uloq chupam ri jukub', ri nab'e xub'ano are' xuwok jun porob'al che ri Ajawaxel, tek'uri' xuporoj jun chi'nik che. Ri chinik ri xub'ano are jun awaj ri xuporoj. We chinik ri' ri xuproj kach'aw wa' chirij ri uwinaqil ri Jesucristo. Xchi'x wa' puwi' ri t'uyib'al rech ri k'amowaxik cho ri Dios, xuquje' jun ya'b'al q'ij che ri Dios, jun maltioxinik che are'. Are wa' rixb'anow che ri Dios chi sib'alaj xkikot ruk' ri Noé chupam wa' we joq'otaj ri' ri man k'o tä chi jumul chi xk'ulamatajik.

Ri achi, ajil tz'aqat tatb'anel, rajawaxik karetamaj oxib' jasech chirij ri q'eqal jab', are taq k'u wa': Nab'e, Ri troxil cho ri Dios xk'ulamatajik. Qas q'alajin wa' pa saqil, xuquje' rumal wa' xpe ri k'ajsab'al wachaj rumal ri q'eqal jab'. Ri ukab' jasech, ri k'utunik. Ri Dios xuya' ri Uq'alajisanik chke taq ri achijab'. 120 junab' ri Noé xutzijoj ri Utzij ri Dios chke ri achijab'. Ri utz uk'aslemal ri Noé man xuchip tä ri kanima'. Xkipaqachij apanoq ri k'utunik ri uyo'm ri Ajawaxel chke. Are k'u ri urox jasech, are ri tzalin 'ib'; man xkaj tä wi xkik'ex kib'. Man xk'uji' tä wi jun tzalin 'ib' ruk' ri Dios xatäne' pa jub'iq'. Xkipaqachij apanoq ri to'b'al 'ib' ri ri xuchi'j ri Dios Chike, ri xuya' ri Dios chke.

Kamik k'ut ri Noé kel uloq chupam ri Jukub'. Kkanaj kan cho jun nim jasech ri xaq utukel chuch. Kok che k'amal b'e, che jun k'ak' jupuq winaq. Jas ri xub'an ri Adán aretaq xtiktaj uloq ri jupuq winaq. E k'ya chke ri winaq kakib'ij: "Qonojel qachalal qib'. Qonojel ujelnoq uloq che ri Adán". Tzij ri' ajil tz'aqat tatb'anel, ajujachalaxik ri' che jun chik ri naqaj jub'iq' choch ri are'. Qonojel ujachalixik che ri Noé. Pa jun chomanik chik, ri qatat uj are' ri Noé che taq we q'ij kamik.

Je' ri', ajil tz'aqat tatb'anel, xuq'atan k'u chupam ri q'eqal jab'. Xuquje' kaqak'is utza'm ri qatijonik chupam ri cap. 8 rech ri wuj Genésis. Xujopan k'u chupam jun k'ak' chapletajik, xuquje' k'ut jun qastzij jun chapletajik ri

k'ya ri kak'extaj chupam. Ri joq'otaj/dispensacion rech ri uchomanik/conciencia ri winaq q'atannoq k'ut, ri Dios k'ut tajin kukoj ri achi chuxe' ri joq'otaj/dispensacion rech ri taqanik. Ri achi rajawaxik k'ut kutaq rib', Xuquje' kaqil jun jasech che wa' we ri' chupam we k'ak' k'ulwachinik ri/nuevo pacto. Je' k'u wa' kujoj chupam, ri qatijonik pa ri cap. 9 rech ri Genésis. Ri nab'e ver. rech we cap. ri' je wa' kub'ij:

1 Ri Ajawaxel xutewchij ri Noé xuquje' ri e uk'ajol ruk' taq we tzij ri': Kixk'walan na, kixk'ayar na xuquje' chinojisaj ruwach ri ulew. (Gen. 9:1)

Jun mul chik kaqariq wa' we jun tzij ri' "Nojisaj", k'o kel kub'ij wa' waral, rumal chi qeta'm chi xe k'uji' winaq aretaq maja' kopan ri q'eqa'l jab'. Xane' xb'ix che ri Adán xuquje' chi "kujnonsaj" ri uwach ri ulew. Rumal wa', k'o b'a jujun taq jastaq ri' ri eb'anom aretaq maja' kak'uji' ri Adán. Man kujkowin tä k'ut jas ub'i' kaqakojo, Xane' e jujun wa' ri eb'anom rumal ri Dios rixk'uji' kik'aslemal. K'ya k'u kab'ix wa' chirij taq we jastaq ri', ri man q'alaj taj we qastzij o man qastzij taj.

Qila' k'ampe, ri nab'e utaqanik ri Dios che ri Noé are wa': Chixpoq'oq' xuquje' chixk'yaroq, xuquje' chinojisaj ri uwach ri ulew. Pa jun tzij chik, rajawaxik keb'uk'isaj kiwach ri winaq. Chetaq we q'ij kamik aretaq k'o jun k'axk'ol puwi' ri kik'yarik ri winaq. Kunataj ri Dios wa' chaqe chi xuya' wa' we taqanik ri' chuxe' jastaq ri qas rajwaxik chi je' wa' kab'anik. Chujtzalij ampe ruk' ri Noé rech kaqab'ij chi jun mul chi ri are' xkanaj chuxe' jun joq'otaj chi xaq utukel. Ri Are' xuquje' ri e ralk'wal, ri xroqil xaq xuwi wa' cho ri uwachulew. Chomaj ampe la, ajil tz'aqat tatb'anel, chi tajin kab'in la chupam jun nim b'e rech ke' la pachak, xuquje' k'o ch'ich' chwech la, chi'chi chij la, ch'ich' pataq xukut la, tek'uri' e konojel kakoq'saj ri kib'ocin, rumal chi ech'ab'ch'oj chikixo'l ri nik'yaj ch'ich' chik, man kekowin taj keslob'ik. Kelb'el k'ut ronojel ri k'o pa b'e la xuquje' konojel k'ut keb'inik. Je' ri' wachalal, chomaj ampe la chi ok'owinoq chi k'u jun junab' aretaq xk'ulmaj wa' we ri', kel chi k'u b'i jun mul chik chupam ri nim b'e ri kib'imb'al ch'ich', tek'uri' kil la chi man k'otä jun chupam ri b'e, man k'otä jun ch'ich' kab'in pa ri b'e, xaq xuwi ri lal ri b'insal ch'ich' ri k'o la chupam ri b'e. Man k'otä rajwaxik che jun jasech ri ub'inam semáforo rumal chi man k'otä jun ri tajin kab'insan chupam ri b'e. Je' ri', chi jun jasech wa' ri man k'otä ilom wi, ¿A je' ri' kachomaj la? Qas je' ri' ri xuk'ulmaj ri Noé. Ri ver. 2 rech we cap. 9, je' wa' kub'ij:

2 konojel k'ut ri awajib' cho ri uwachulew kakina' na xib'rikil xuquje' nimanik chiwach: ri chikop ri k'o kixik, ri juyub'al awaj, ri chikop ri kakijuruj kib' cho ri ulew, xuquje' ri e kar pri mar. konojel k'u wa' kek'uji' chuxe' ri itaqänik. (Gen. 9:2)

Ri ukab' uch'aqapil ri K'ulwachinik are kub'ij chqe ri uto'ik ri achi, xuquje' ri utaqanik pakiwi' chikob'. Kaqach'ob'o aretaq maja' wa' we ri', xk'uji' jun tzijonem wa' chikixo'l ri keb' winaq ri man junam tä ub'anik wa' ruk' we ri'. Aretaq maja' wa' we ri', ri awajib' e manxo, xuquje' ri achijab' man kakitij t'i'j, rumal chi man utz kakilo kakitij awajib' ri e manxo. Xqilo chi ri awajib' xepe ruk' ri Noé, xqilo xuquje' chi man k'otä k'ax xkib'ano aretaq xepe ruk'. Ri achi xuquje' ri awajib' man k'otä k'ulelanik chikixo'l sib'alaj kakaj kib', ri jun ruk' ri jun chik.

Ri kämik k'ut ri awajib' kakixe'j kib' cho ri achi. Pune' je', puqa'b' ri achi e k'o wi ronojel awajib'. Ri ub'anik, ri ub'anom ri achi che kilik ri awajib' are jun tzijob'elil wa' ri sib'alaj k'ax ub'anom. Ri achijab' kik'isom kiwach e k'ya chke ri awajib'. Ri achijab' e kikamsam taq ri nimaq taq kär ri k'o chupam ri jub'iq ulew ri ub'inam Hawaiianas rech kakich'ak pwaq. Ojer kanoq ri chikop ri ub'inam búfalo keriqtaj wa' chupam ri nimaq taq jupuq awajib' pa releb'al q'ij rech ri Estados Unidos, xane' ri achijab' e kikamsam. Che taq we q'ij kämik, rajawaxik kata' na we kuya' keb'utzuj awajib' chila', xajeri' kuya' b'a la katoy kiwi' ri awajib' xuquje' ri chikop ri keropopik. Sib'alaj utz wa' we täje' kaqab'an uj. Ri awajib' ri ek'o chupam ri tinamit Africa tajin kek'isik. Ri achi are' jun achi ri man k'axk'ob' tä ranima'. Ri uj rajawaxik keb'eqto' ri awajib' rech ri achi man k'o tä k'ax kaka'n che. Qila' ri ver,3 rech ri Gen. cap. 9, qasak'ij ampe:

3 Ronojel ri kaslob'ik xuquje' ri k'o uk'aslemal, xuquje' ronojel uwach q'ayes, ronojel wa' utz kitijo. Kinya' In ronojel wa' chiwe. (Gen. 9:3)

Kariqtaj waral ri urox jasech. Ojer kanoq ri Dios uyo'm ri räx ulew che ri achi, ri uwach taq ri che' rech kutijo. Kamik k'ut kub'ij che ri Noé chi utz we kutij ri e awajib'. E k'o e jujun ri sib'alaj je'l kakilo chi man katij tä t'i'j, e k'o jujun taq mul wa' we ri' kux rachalaxik ri kiq'ijlanik ri winaq. Kanataj che la chi konojel ri xk'is kiwach rumal ri q'eqal jab' konojel wa' we e are' ichaj kakitijo. Qila' k'ampe, we tä are ri kutijo o ri man kutij taj, are kanow che jun chi kux utz, mat xk'is kiwach wa' we e are'. Qila' k'ampe waral, kuya' b'e ri Dios che ri achi chi kutij ti'j. qila' k'ampe ri ver. 4:

4 Are k'u ri ti'j ruk' ri uk'aslemal man kitij taj, qab'ij ta ne' che pa jun tzij chik, ti'j ruk' kik'. (Gen. 9:4)

Rajawaxik na käkesaj ri ukik'el ri ti'j. Katzijon wa' chirij ri k'aslemal, ke'l kub'ij wa' xuquje' chi ri awaj kaminaq chik. Xuquje' ke'l kub'ij wa' chi ri awaj kamisam wa' ruk' jun k'axk'ob'inoq anma'yaj, man najtajisam tä wa' ri uk'axk'ol. E k'o achijab' ri kakitzukuj awajib' kuk'ul ke kakik'yaq ri intaq chikop ri kab'ix saqkor chike, jun k'amb'al no'j wa', k'o mul chi wa' we

intaq chikop ri kekisok b'ik rumal xaq kakijuruj chi kib' ri man kekiriq tä chik pa jun k'olib'al. Sib'alaj jun k'ax wa' ri kaka'n chke. Kub'ij ri Dios chäqe, aretaq kaqatij uj jun awaj, rajawaxik chi kaqil na chi man kaqatij tä ruk' ri uk'aslemal. Rajawaxik kaqakamisaj jun awaj uj, ruk' utzil, xuquje' rajawaxik kaqesaj na ri ukik'el. Qila' ampe ri ver. 5 je' wa' kub'ij:

5 Qastzij kinb'ij chiwe' we k'o jun chikop ri kukamisaj jun chiwe, xuquje' we jun chiwe kukamisaj jun winaq, kintoq'ij na ri uk'aslemal puq'ab'. (Gen. 9:5)

Wa' we keb' oxib' tzij ri' man k'o tä kupatanij chqe uj kämik ri ujk'o pataq ri uk'ux ri tinamit jawije' chi' ek'o wi ek'ya winaq. Xane', chke taq ri winaq ri keb'el chuxukut taq ri juyub' jawije' chi' ek'o wi na awajib' ri erech juyub' ri jun k'axk'ol wa' chke ri winaq ri ek'o chkinaqaj. Rumal wa', ri achi rajawaxik kuchajik rib' chke taq wa' we awajib' ri'. Qasak'iy ampe ri ver. 6:

6 We jun kukamisaj jun winaq, jun winaq chik kkamisan ri are', rumal chi ri winaq b'anom jas ri uwachb'al ri Ajawaxel. (Gen. 9:6)

Waral ri' ri Dios kuya' chaqawach ri uchapletajij uloq ri taqanik xuquje' ri uto'ik' uwi' ri achi. Kuya' b'e ri pixab' chi we k'o jun ri käkamsanik rajawaxik käkamsaxik. Qetamam chi ri winaq rajawaxik kapoq'ik'. Ri achi rajawaxik kato'ik' chi ma b'an k'ax che xuquje' ri taqanik pakiwi' ri awajib'. K'o jun k'ak' jasech ri yo'm chi kuya' katijowik. K'o jun q'atb'al yo'm ri man utz taj katijowik ri chikop ruk' ukik'el. Kaqariq kamik xuquje' ri kamsanik che utojik ri mak rech ri utaqanik ri achi. Sib'alaj kajamb'al rilik chi ri winaq elinoq chupam ri utaqanik ri Upixab' ri Ajawaxel. Ri kaqil kamik chi man k'o tä jun jupuq winaq ri kakich'op tä ne' jub'iq' ri Upixab' ri Ajawaxel. Man kakich'ob' taj xatäne' jub'iq' ri utzij ri Ajawaxel are k'u xb'anow chqe chi rajawaxik kaqak'ut ri Uloq' Pixab' ri Ajawaxel rumal wa' we qachak ri' chupam ri radio. Ri tzilib'al re wa' we jastaq ri', kaqariqo chi, q'atal taq tzij, ri k'o taqanik pakiq'ab' xuquje' ri kakititz' kib' che e q'atal taq tzij kakaj kkik'is uwach wa' we ri', ri kamikal ri kuto'j ri mak/pena de muerte. Sib'alaj aninaq eb'enaq chikiwach ruk' ri kirib'al, xuquje' wene' chuk'isb'alil, kesax apan wa' pa ronojel. Ri kaqil kämik q'ij chi q'ij kab'an taq k'axk'olil ri xib'ib'al uwach ri xa tajin kak'iyik.

Ri b'anownoq taq wa' we tijonik ri' chirij ri Biblia, ri Dr. J. Vernon Mcgee, ub'anom jun nuch' wuj ri ub'inam "¿A kub'ij ri Biblia ri kamikal katojow ri mak?", we wuj ri' are kutzijoj ri jasech ri'. Ri kamikal ri katojow ri mak k'o wa' chupam ri Biblia xuquje' are' wa' ri utak'alib'al ri ajawinik. Ri ajawinik k'o kwinem puq'ab' karesaj jun k'aslemal aretaq ri winaq resam uk'aslemal

jun chik. ¿Jasche'? Qastzij chi sib'alaj q'alaj. Are wa' ri taqanik ri uyo'm ri Ajawaxel rech uto'ik uwi' ri uk'asemal konojel winaq.

Chupam taq ri nimaq tinamit ri kujriqtaj wi man k'o tä chik kato'w jun xaq kuxej chirib' jun kab'in pataq ri b'e. Jun jasech rumal chi ri k'aslemal xaq k'o chik kamikal puwi' chetaq we q'ij kämik, xa rumal ri no'b'al ri k'o chirij ri kamikal ri kutoj ri mak. Aretaq jun kamsanel kuch'ob'o chi ri uk'aslemal ri are' kesax na, we ri are' karesaj jun k'aslemal jun winaq chik, xa je' ri kuya' käqab'ij chi ri are' qas kachoman na aretaq maja' karesaj uk'aslemal jun winaq chik. Te k'u ri' man chunaj taj elinoq chi jun taqanik chik ri kub'ij chi rajawaxik jachin taq k'o kiq'aq'. Tzi'j k'ut, ri k'ax man are' tä la' chi k'o jun q'aq' paq'ab'aj, ri k'axk'olil kariqtaj chupam ri ranima' ri achi. Are ri ranima' ri achi ri rajawaxik rilik jas ub'anom rech kuya' jun mul chik kujb'in pataq ri b'e man ruk' tä xe'ib'.

Ri kutix ukik'el jun achi, rumal ri achi ri ukik'el ri are' katix na; rumal chi ri achi b'anom jas ri uwachb'al ri Ajawaxel. Are wa' ri uxe'l ri rajawib'al ri winaq. Wa' we jun taqaniq ri' man k'o tä jun mul k'exom tä ne' rumal ri taqanik ri k'o cho ri uwachulew. Are wa' ri no'jb'al ri xuchomaj ri Dios ri xukoj che taqanik puwi' ri achi. Man chuna'j tä k'ut, ri Ajawaxel xub'ij chi jun mul chik we Utaqanik ri'; qasak'ij ampe ri ver. 7 rech ri cap. 9 re ri Génesis:

7 Are' k'u ri ix, chixpoq' b'a xuquje' chixk'yaroq; je' ri', chixk'yaroq xuquje' chinojisaj ri uwach ri ulew. (Gen. 9:7)

Qila' k'ampe, ri k'ak' k'ulwachinik rech ri Dios kuk' ri achijab'. ri vers. 8 k'a pa ri ver. 10 rech ri Génesis cap. 9 je' wa' ku'b'ij:

8 Ri Ajawaxel xeb'uch'ab'ej chi jun mul ri Noé xuquje' ri ralk'wal, xub'ij chike: 9 Ri In kinjikib'a ri nutzij iwuk', xuquje' kuk' ri awalk'wal ri kek'uji' na, 10 xuquje' kuk' konojel ri k'o kik'aslemal ri e k'o iwuk', qab'ij ta ne' che, konojel ri k'o kik'aslemal ri rech ri uwachulew ri xeb'el uloq chupam ri arka: ri chikop ri k'o kixik, ri awajib' ajuwoja xuquje' ri chikop ri ajpajuyub'. (Gen. 9:8-10)

Wa' we jun k'ulwachinik ri' b'anom wa' k'uk' konojel winaq. Xuquje' ek'o ronojel ri e ub'anom ri Dios. Sib'alaj nim rilik wa' ri ri uq'alajisam ri Isaias. Le are' kub'ij chi jun q'ij, *kakiriq na kib' ri chij ruk' ri koyot, xuquje' ri bala'm ruk' ri k'isik keq'oyi' na junam. (Is. 11:6)* Ri utaqo'n ri Dios, ri Pablo kub'ij chupam ri uwuj ri utz'ib'am b'i chike ri ajRomanos chi ronojel ri utiko'n ri Ajawaxel tajin keb'el na ch'uj, xuquje' ri jun k'o uq'oxowem jas ri jun ri kuya' ral cho ri uwachulew. (Rom. 8:22). Ajil tz'aqat tatb'anel, Ub'anom k'u ri Dios ri k'ulwachinik ri', rech kukol kiwi' ronojel wa' we ri'

k'a kopan na ri jun q'ij. Chke konojel ri utiko'n ri Dios jas ri kub'ij: Xuquje' konojel k'u ri k'o kik'aslemal ri e k'o chixo'l. Are k'u ri ver. 11, rech we cap. 9 re ri Génesis, je' wa' kub'ij:

11 Are wa' ri ujikib'axik ri nutzij awuk': Man k'o ta chi jun mul kink'is kiwach ri winaq ruk' nimalaj jab'; man k'o ta chi jun mul kape chi jun nim laj jab' ri kuk'is uwach ri uwachulew. (Gen. 9:11)

Kaqariq waral ri uchi'nik ri Dios, xuquje' jas ri ub'anik kub'an che, Ri xuchomaj chi man kuk'is tä chik uwach ri uwachulew ruk' jun q'eqa'l jab' chik. Ri jun k'ajsab'al wachaj chik ri petinoq are' re q'aq'. Are je' wa' ri q'alajisan chupam ri cap. 3 rech ri ukab' uwuj ri Pedro ri utaqo'n ri Ajawaxel je' wa' kub'ij: *1 Loq'laj taq wachalal pri Cristo, arewa' ri ukab' wuj ri tajin kitz'ib'aj b'i chiwe. Chupam ri keb' wuj xwaj kinya' b'i chiwe jujun taq pixb'enik rech utz ri ichomanik.2 Kanataj ri' chiwe ri tzij taq ri xkib'ij uloq ri e tiox taq e b'il re ri utzij ri Ajawaxel ojer, xuquje' ri taqanik ri xuya' uloq ri Qajaw xuquje' Kolonel kumal ri taqomxelab'.3 Puwi' ronojel, qas chikojo' b'a pa iwanima' chi pataq ri k'isb'al taq q'ij, kepe na winaq ri xaq xuwi kakichomaj ri itzelalaj taq kirib'al. Ri kakitzej na iwach ruk' k'ax taq tzij.4 Xuquje' kakita' na chiwe: "¿Jas xk'ulmataj ri' ruk' ri chi'm uloq chi ri Jesucristo katzalij na uloq? Xekam konojel ri qanan qatat ojer, tek'uri' xaq je' wi k'a aretaq xb'an uloq ri kaj ulew". 5 Aretaq je' kakib'ij wa', man kakil taj chi ri kaj k'o chi uloq wa' pa keb' oxib' q'ij, rumal ri utzij ri Dios, xuquje' ri ulew, ri xel uloq che ri joron xuquje' rixya' pataq ri joron, rumal ri utzij ri Dios.6 Xuquje' rumal ri utzij xukoj ri joron rech ri q'eqa'l jab' xuk'is uwach ri uwach ulew pa ri jun q'ij kanoq. 7 Xuquje' kamik k'ut, rumal ri tzij ri', ri e kaj taq ulew ek'oltal apanoq che ri q'aq', tasom apanoq pa ri q'ij rech ri k'ajsab'al wachaj xuquje' ri uk'isik kiwach ri itzel taq winaq.8 Xuquje', loq'laj taq wachalal, man sachan b'a chiwe chi, che ri Qajaw, jun q'ij je' täne' jun mil junab' xuquje' mil junab' e je' täne' jun q'ij.9 Ri Ajawaxel man kab'iytaj tä che ub'anik ri uchi'm uloq, jas ri kichoman nik'yaj chi xa b'iytajinoq. Xane' qastzij chi, xa k'o ukoch'onik iwuk', rumal chi ri Are' man karaj taj chi k'o jun kkamik, xane' karaj chi konojel tä ne' keniman che/kakik'ex kik'ux. (2 Pedro 3:1-9) Chi' k'ut kak'is wi ri sik'inik. Ajil tz'aqat, tatb'anel, ya'ampe alaq chqe kaqak'is ri tijonik ri' wuk' alaq, kaqaya' k'ut anima' chech alaq maxaq b'a kkamsaj alaq ri joq'otaj, xuquje' ri porta ri jaqatal chwech alaq chupam taq we q'ij ri'. Kach'aw ri Dios chuchi' ri porta la, ri Are' man xat tä b'iytajinoq ruk' ri uchi'm uloq; Ri Utzij ri Qataq rixsik'itaj qumal kub'ij chi ri Are' xala'j nim ri ranima' quk'. Ke'l kub'ij wa' chi sib'alaj nim ri ranima' uk' la xuquje' karaj chi ri lal katzalij 'ib' la. B'ana' la kämik, pet la ruk' ri Jesucristo xuquje' k'ama' la chupam ri anima' la jas jun Kolol ech la.*

Kaqak'is utzam wa' ri qachomanik ri' rech we cap. 9 ri rech ri wuj Génesis chupam ri jun qachak chik, We je' wa' karaj ri Dios. Maltiox chech alaq che ru kämik ;Are' b'a ri Dios katewchi'n la ruk' jun ki'laj technik!